

Slovenski Dom.

Napredno kmetsko glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: tristočna petit-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osmina strani 6 K Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo »Slovenskega Doma« v Ljubljani, Knaflova ulica št. 5. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina in oglasi se naj pošiljajo na upravnništvo »Slov. Doma« v Ljubljani.

Važno prorokovanje.

Največji francoski pesnik Viktor Hugo je rekel: Napočil bo dan, ko bo edino bojišče tržišče, odprto trgovini in duhu, pristopen novim idejam. Prišel bo dan, ko bodo kroglje in bombe nadomestili glasovi volilcev, ko se bo vpeljalo splošno glasovanje naredov, ko bo odločevalo mnenje najvišjega senata, kateri bode pomenil za Evropo to, kar pomeni dandanes za Angleško njen parlament, za Nemčijo državni zbor, in za Francijo zakonodajna skupščina. Prišel bo dan, ko bodo kanonske kroglice izpostavljene v javnih muzejih tako, kot so v sedanji dobi morilno sredstvo in prihajali bodo v te muzeje ljudje in se bodo čudom čudili, kako je to mogoče, da so kdaj v človeški družbi obstojale take stvari. Napočil bo dan, ko si bosta dve ogromni državni celoti: združene ameriške države in združene evropske države podajali prijateljsko roko čez ocean; izmenjavali si bosta svoje izdelke, svojo industrijo, svojo umetnost in svojega ženija. Puščave se bodo kultivirale in se bodo obljubile. Pred očmi Stvarnika se bo izpolnjevalo njegovo stvarjenje. In v blagor vseh se bosta združili dve nepremagljivi moči — bratstvo vseh ljudi in moč božja.

Kljub velikanskim zaprekam se človeška družba polagoma vendar le bliža tej srečni dobi, o kateri tako vzneseno govori slavni Viktor Hugo. Čim bolj teže narode ogromna bremena za vojaške potrebščine, čim več novih morilnih iznajdeb se pojavlja, tem glasnejši je klic po razoroženju in svetovnem miru. V imenu humanitete in človeške dostojnosti se mora ta ideja čimpreje uresničiti. Narodi pač nimajo vzroka, da bi se med seboj klali za koristi par posameznikov. Vojaška bremena tako tarejo države, da so te že same sprožile misel razoroženja oziroma njegovo omejitve. Prišla je s tozadevnim predlogom že Rusija. Govorilo se je med posameznimi vplivnimi državami že mnogo o tako imenovanem razsodišču, ki naj bi reševalo spore med posameznimi državami. V novjšem času so poset Zedinjene ameriške

države stavile tozadevni predlog Rusiji, Franciji in Japonski. Tudi Anglija bi se s tem strinjala popolnoma.

Samo Nemčija vedno poudarja potrebo militarizma. Nemški kancler Bethmann - Hollweg se je pred nekim časom izrazil: »Vprašanje razoroženja je nerazrušljivo, dokler bodo ljudje ljudje in države države«. Moral pa bi še pristaviti: »In dokler so Nemci Nemci«. Nemška država je glavna zapreka nezoroženja in tako največja sovražnica svetovnega miru. In prismuknjeni nemški cesar hujska proti miru, kadarkoli prilika nanese. Zato pa je Nemčija dandanes najbolj sovražena država na svetu. Vse druge države so jo zapustile, le Avstrija ji še stoji ob strani. Ima pa od tega le škodo, ker ima zato proti sebi vse druge vplivne evropske države. Tudi pri nas v Avstriji imamo neko družbo ljudi, ki hujskajo na vojsko, posebno proti Italiji. To se je pokazalo v zadnjem času, ko je moral odstopiti šef generalnega štaba, ki je bil tudi goreč pristaš tiste klike, ki si želi vojske. In naši klerikalni politikarji posebno pa dr. Šusteršič ob vsaki priliki hujskajo na vojsko proti Italiji. »Slovenec« pa piše za vojsko, kot bi bil zato nalašč plačan. Najbrž tudi je. In kaj bi imela Avstrija od te vojske? Samo škodo. Na tisoče mladih življenj bi izgubili. Starši otroke, žene može, otroci reditelje. Zraven pa milijarde stroškov. Zemlje pa bi Avstrija Italiji ne odvzela niti pedi, ker bi tega nikdar ne dopustile druge države. In papež bi tudi ne dobil nazaj svoje države, ker bi to pomenilo konec zedinjene Italije. Sedanji papež Pij X. je sam proti temu, da bi se še kdaj ustanovila posvetna cerkvena država, ker bi le ta cerkvi mnogo več škodovala kot pa koristila in vrhu tega pri sedanjih razmerah sploh izključeno, da bi se ta želja gotovih krogov v Avstriji mogla kedaj uresničiti.

Kar pa se tiče Nemčije, ne bo prej mirovala, dokler ne bo enkrat popolnoma poražena in ji ne bo za vedno pregnana pohlepnost po svetovnem gospodstvu. Pred nami stoji velika vojska, ko se bo šlo nam-

reč za poraz Nemčije. Do te vojske pride prej ali slej. Upamo, da bo strt in poteptan imperijalizem Nemčije — potem se bodo druge države mirno dogovorile o razoroženju in blizu bomo svetovnemu miru, milijarde pa, ki gredo sedaj za vojaške potrebščine, se bodo porabliale v blagor ljudstva za njegov kulturni in socialni napredek.

Duhovščina in politika.

Katerikoli slovenski napredni časopis vzamemo v roke, bomo v vsakem našli polno tožba čez duhovništvo, ki se vtika v politiko. Te tožbe so tem značilnejše in tem pomembnejše, ker prihajajo skoro vse od dopisnikov izmed preprostega ljudstva, in sicer takih — to se nam zdi umestno poudarjati — ki drže mnogo na duhovništvo kot stan, a se le obračajo proti duhovniku kot politikarju. In ker se danes vsa notranja slovenska politika vodi in sodi le s stališča, ali grem v politiki z duhovnikom ali grem svojo pot, zato se mi zdi umestno izpregovoriti besedo o vzrokih, zakaj da se naša duhovščina vtikuje v politične strankarske boje, katerih sredstev in zakaj da se teh poslužuje in končno: ali to politikarjenje duhovstva slovenskemu ljudstvu koristi ali škodi. Poudariti pa moram takoj, da nam je korist slovenskega ljudstva nad vse in da le s tega stališča moremo soditi, ali je kakšna reč v politiki dobra ali slaba, če slovenskemu ljudstvu koristi ali škoduje.

Vzrok, zakaj da se duhovščina vtikuje v politiko, leži v razvoju politič. življenja sploh, ali da povem kar naravnost: v tem, da ima ljudstvo pravico po svojih poslancih dajati postave, obvezne za vse državljane, torej tudi za duhovništvo. V tem pa tiči nevarnost, da izvoli ljudstvo take poslance, ki bodo dali postave, ki duhovniškim koritarjem ne bodo všeč — to preprečiti, je namen duhovščine, ki se vtikuje v politiko.

Da bo pa to še bolj razumljivo, bom podprl to svojo trditev — o kateri seveda

nobeden izobražen človek ne dvomi — s preteklostjo.

Vsakemu čitatelju »Slov. Doma« bo znan vsaj nekoliko tisti čas o desetini in tlaki. Kako je bilo takrat? Vse ljudstvo je bilo razdeljeno na štiri stanove: duhovništvo, graščake ali plemstvo, meščane in kmete. Duhovništvo in graščaki so vladali, dajali postave, nič delali, ampak samo dobro jedli in pili, meščani in kmetje pa so jih morali ubogati, jim odrajtovati desetino in tlako, katere ni bilo nikdar dovolj. Duhovništvo je učilo meščane in kmete pokorščino in jih tolažilo, češ, da bo že na drugem svetu boljše, sami pa so živeli v izobilju in veselju, med tem ko je kmet evsnjaka stradal in si solze brisal. In če je kmet kaj pogodrnjal, pa je zapel nad njim valpetov bič — ker graščak je bil najvišja gosposka kmeta, ki niti toliko ni veljal, kot tele v hlevu. Sicer so se naši slovenski kmetje spuntali enkrat »za staro pravdo«, toda plemstvo in duhovščina sta se združila, kmete potokla, njihovega vodjo, kmeta Matijo Gubea, pa so posadili na razbeljen železen tron in ga kronali z razbeljeno železno krono, da so se mu možgani po tleh pocedili, pri tem pa so plesali krog njega in ga zasramovali: češ, kako se počutiš, ti kmečki kralj! To kazen je v najvišjo potrditev predlagal duhovnik — zagrebški škof katoliške cerkve!

Iz tega obupnega stanja pa je rešil kmeta meščan. On si je z obrtjo in trgovino nabral bogastva in izobrazbe in tedaj ni hotel več biti samo podložnik, ampak hotel je imeti besedo tudi v javnem življenju, v zakonodaji. V tej njegovi zahtevi ga je podpiralo zlasti zaviranje in aaganje v njegovi trgovini od strani plemstva in duhovščine; ker pa se ta dva nista hotela vdati, je poklical meščan na pomoč vladarja. Zgodilo se je to najprej na Francoskem. Vladar se je postavil na Francoskem na stran duhovščine in plemstva, toda meščan ni odjenjal — ker ni šlo zlepa, je šlo zgrda: spuntal se je, odsodil kralja in kraljico na smrt ter jima odsekal glave, vse plemstvo odpravil in proglasil, da so vsi ljudje, od zadnjega težaka pa do vladarja na prestolu, že po svojem rojstvu enaki — kdor se temu ni vdal, temu so enostavno vzeli glavo, ako jo ni prej srečno čez mejo odnesel, to pa na podlagi postav, katere so sklenili v varstvo pridobljene si svobode.

Na Francoskem je bil torej kmet najprej svoj gospod in za tega ga je naredil meščan.

(Dalje prih.)

Razširjajte od hiše do hiše „Slov. Dom“.

Politični razgled

Italijansko - turška vojna.

V Tripolisu ni nič posebnega. Mladoturki žele miru. Tudi Italija bi bila voljna skleniti mir, seveda le pod gotovimi pogoji. Italija ne sklene drugače miru, ako ne prizna Turčija suvereniteto Italije nad Tripolisom in Cirenejko. Druge velesile pa vplivajo na italijanske in turške vodilne kroge, da naj sklenejo mir.

Kitajska revolucija.

Na severnem Kitajskem vlada pravcata anarhija. 19 kitajskih zrakoplovcev je ponudilo svoje službe revolucijonarnim četam. V Lanchovu se je uprlo 700 vojakov, ki so stražili vojni arzenal. Poveljnik je pobegnil. Juanšikaj je zahteval od cesarice - vdove 8 milijonov za nadaljevanje vojne in jih je tudi dobil.

Razgled po Kranjskem

r Zaplembo »Slovenskega Doma« je sodišče potrdilo. Zaplenjen je bil namreč cel drugi del članka: »Zakaj evropski narodi sovražijo Nemce?« Članek je navajal sama suha zgodovinska dejstva. Seveda v Avstriji se ne sme pisati o Nemcih resnice. Poskrbeli pa bomo, da bo ta članek v celoti priobčen.

r Deželni glavar pl. Šuklje je odstopil, ker se ni strinjal več z vsemi lopovščinami klerikalne stranke. Po tem izpraznjenem mestu se sline cede raznim klerikalnim veljakom. Sedaj vlada med njimi praveca tiha vojska za to mesto. Eni so za Šusteršiča, drugi za Pogačnika, tretji zopet za Povšeta. Bomo videli, kdo bo tako srečen, da bo postal naš deželni glavar.

r »Domoljub« in »Gorenjec« največja lažnika. Ne samo, da prinašata največje laži o svojih nasprotnikih, izmišljujeta si tudi hudobne laži, da bi škodovala naprednemu časopisju. Tako sta pisala, da je občinski odbor občine Javorje soglasno sklenil, da je »Slovenski Dom« za Javorje prepovedan. To je predvsem velika laž, nadalje pa taka budalost, da se ji mora vsak le količkaj pameten človek smejeti. Toda »Domoljub« in »Gorenjec« hočeta s takimi vestmi ljudi begati in delati reklamo zase.

Pa »Gorenjec« tudi najgrše laži ne bodo pomagale, ker mu bo kmalu zapel mrtvaški zvon. Take laži »Slovenskemu Domu« ne morejo niti najmanje škodovati.

r Za Ciril-Metodov obrambni sklad so se nadalje prijavili sledeči p. n. gg.: 953. podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Dunlo Pa., št. II., priglasil g. L. Strle;

954. incl. 963. (10 komadov) Mihael Vošnjak, posestnik in inženir v Gorici (plačal 2000 kron).

r Obrambni kamen št. 987 so okupirali tržaški slovenski srednješolci. — Živio!

r Od poslavljajočega se leta so se poslovile družbi sv. Cirila in Metoda v korist sledeče tvrdke: Tovarnar I. Pilnaček v Kraljevem Gradcu je poslal od prodanega toaletnega mila, stearinskih in glicerinskih sveč 300 K; trgovina A. & E. Skaberne od prodanega platna 200 K; Kolinska tovarna od prodane kavne primesi zopet lepo vsoto 900 K. — Kakor nas zanima prospah družbe sv. Cirila in Metoda, tako pozdravljamo z veseljem njene pospeševalce. Navedenim tvrdkam za novo leto nove sreče in kar največ odjemalcev.

r Na odhodnici značaja Šmigovec, občinskega tajnika, bivšega narodno - naprednega občinskega zastopa radovljiškega, so zbrani rodoljubi položili na oltar domovine v roke družbi sv. Cirila in Metoda 17 K z dostavkom: Dal nam bog mnogo takih značajev in prihodnost je naša. — Hvala!

r Zahvala. Naši p. n. trgovci in trgovke so se tudi letos raje odkupili z novčnim darom 87 K v prid tukajšnje uboge šolske mladine, kot bi pa delili odjemalcem skladne koledarje. Pridružili so se temu lepemu činu letos še naši p. n. gostilničarji ter zložili in dali v isti namen 12 K 60 v. — Dalje so za »novo leto« darovali našim šolskim uboškom: G. Gabrijel Piccoli, lekarnar v Ljubljani, 50 K; g. Iv. Finžgar, župan, od nekega zneska 13 K in domači g. župnik Jos. Lavrič 10 K. — Za to lepo skupno vsoto — 172 K 60 vin. — se je sklenilo, nabaviti 20—21 obučal ubogim šolarjem ter nakupiti ubožnih knjig, zvezkov, peres itd. — Naložena je podpisaneu prijetna dolžnost, da se vsem navedenim blagim dobrotnikom najiskreneje zahvaljuje. — Lepa hvala tudi gosp. trgovcu in županu Ivanu Finžgarju ter gospe gostilničarki Ani Kunaverjevi za trud, ki sta ga imela z nabiranjem novcev. — Šolsko vodstvo na Breznici, dne 27. decembra 1911. — Jos. Ažman, šol. vodja.

r V prav kratkem času se je Kolinska kavna primes slovenskim gospodinjam zelo priljubila, kajti ta kavna primes je najizbornejši kavni primatek. Dober okus, prijeten vonj in lepa barva so lastnosti, ki jih Kolinska kavna primes daje kavi in to v najpopolnejši meri. Če še poudarimo, da je Kolinska kavna primes pristno domače blago, smo povedali dovolj vzrokov, zakaj imajo slovenske gospodinje ta kavni primatek najraje.

Prof. dr. K. Braun pl. Fernwald na Dunaju, piše: »O znanih in gotovo odvajajočih učinkih naravne Franc Jožefove grenčice sem se zelo mnogokrat prepričal in priporočam nje uporabo najtopleje bolnim ženskam.«

o Ljubljanska okolica o

Ij Št. Vid nad Ljubljano. Umrl je v sredo, dne 3. januarja tukajšnji posestnik in mesar gosp. Franc Cirman p. d. Lovrene. Občeprijatelj pokojnik je stal skozi dolgo vrsto let neustrašeno na braniku za narodno - napredne ideje. Bil je ustanovitelj in predsednik naše »Kmetijske hranilnice«, častni član »Sokola«, podporni član »Žirovnikovega zbora« itd. Šentvidska občina je izgubila z blagim pokojnikom mnogo — premnogo. O zaslugah vrlega moža izpregovorimo natančneje v prihodnji številki.

Ij Št. Vid nad Ljubljano. Prišlo je novo leto in v novem letu novo življenje, pred durmi imamo poleg običajnih občinskih zborov naših društev in predpustnih priredb tudi važno delo, občinske volitve. Treba pa nam je v družabnem življenju čtiva, ki ga dobimo v naprednem časopisju, predvsem pa nam je treba čtiva ob času, ko so občinske volitve. Nasprotniki hočejo namreč begati volilce s svojima časopisoma »Domoljubom« in »Slovencom« in tako v kalnem ribariti, a to se ne sme zgoditi. Za zgled naj nam bo sosednja občina Šiška; tam je napredno časopisje močno razširjeno. Poleg tega, da imajo posamezniki naročene napredne časopise, delujeta tudi jako živahno čitalnici v Šiški in Dravljah, uspeh ni izostal, to so pokazale volitve. In pri nas? Pohvalno moramo omeniti, da so že vpeljani nekaki krožki v Stanežičah, na Glinici in Podutikom, da volilci morejo dobiti v roke vsak napreden časopis, pogreša se to še v Mednem, Vižmarjih in predvsem v Št. Vidu samem. Naprednjaki, na delo! Dajte ljudem čtiva, poživite ljudstvo z naprednimi listi in »vremena bodo se nam zjasnila.«

Ij Št. Vid nad Ljubljano. Pri nas bi se imele občinske volitve že vršiti, pa so se zakasnilo, ker se je po nemarnosti županstva prvi volilni imenik razveljavil. Klerikalna reklamacijska komisija namreč ni hotela ugoditi reklamacijam, vložnim od naprednjakov, temveč jih je kar enostavno zavrnila. Od nad 300 vložnih reklamacij ni hotela nič vedeti. Značilno je, da sta v reklamacijski komisiji igrala glavno vlogo župan Klanfar in župnik Zabret. Vse reklamacije je namreč ta slavna komisija rešila tekom pol ure. Na okrajnem glavarstvu so pa rekli, da se tako število reklamacij ne reši tako hitro, posebno če so upravičene in so ukazali Klanfarjevemu Tonetu, da mora razpoložiti nov imenik. Malo hud poper pač to za take gospode, pa kaj se če, malo pravice je pa vendar še na svetu. Volilci spregledujejo, da tako ne more iti v Št. Vidu dalje in veselo upanje je, da se bo vnaprej odbor nekaj predruščil. Župniku Zabretu to ni prav in bi, ker se boji tajnih volitev, rad imel javne volitve, to hoče doseči s tem, da lovi po

vaseh sedanje odbornike in jih po svojih kimoveih nagovarja, da naj vsak obljubi, da bo pred volitvijo njemu glasovnico pokazal. Res, to bi bila lepa volitev, pa ne sme misliti, da so občani tako naivni, lahko je že izprevidel, da to ne bo šlo, zato ga pa precej kolje. V glavah teh kolovodij je nastal delirij, kateremu dajejo duška v »Slovencu«, kjer se jeze nad liberalci, češ, ti so vzrok, da se volitve niso vršile, kakor so bili vzrok, da se šola ni zidala tako, kot so hotele brihtne glave Klanfarja in Zabreta. No, ljudstvo vidi, da imajo možje, ki so preprečili škodljivo delo omenjenih prav, ljudstvo vidi, da je zakasnelost volitev zakrivilo županstvo, in to je dobro znamenje, to ljudstvo naj stori svojo dolžnost tudi pri občinskih volivah in tudi pri nas se bodo razmere izboljšale.

Ij Zgornji Kašelj. Da pride tudi iz naše, drugače mirne vasice, kaj med svet, sporočim vam sledeče: Bil je advent, — sveti čas, prepovedane so od naših ljubljenskih župnikov vse veselice, posebno pa, razume se to samo ob sebi, tisti pregrešni ples. Kar pa velja za strogo narodne kroge — razume se, da ni obvezno za klerikale. Evo vam dokaza. Tu ima namreč gostilno tudi strastni klerikalec Mrcina. Tu se je pilo in plesalo na praznik Marije čistega Spočetja kar do pete zjutraj. Plesalci so se rekrutirali iz samih pristnih »Čukov« in punciranih bogomil, ne da bi bil obtežen verski čut, ah, tako vernega klerikalnega občinstva. In to se je dogajalo sveto vero gorečega klerikalca g. Mrcine, kveto vero gorečega klerikalca g. Mrcine, ki je obenem tudi občinski tajnik, krajni šolski predsednik in najzvestejši pristaš našega župnika Müllerja ter župana Dimnika. Ker se pa ti sestanki in plesi najbrž brez vsake licence — vsako nedeljo do ranega jutra ponavljajo in nima svarila za tega gostilničarja niti gostilničar niti g. župnik, pa tudi ne tesni prijatelj Mrcinov župan Dimnik, ki se je tudi že sam na plesu vrtel z nežnimi devicami, bodi opozorjeno na to imenitno, dosedaj menda izven postave se nahajajočo gostilno — slavno c. kr. orožništvo, da ukrene vse, kar se mu vidi potrebno. Torej pravica in postave, kje ste?

o Dolenjske novice o

d Iz Boštjanja. Dopisnik »Domoljuba« pa zna! Venomer ponavlja o par zmotah, ki so se tekom šestih let vrinile, vsled česar pa občina nima niti vinarja škode. Sedanji občinski odborniki so možje, ki gledajo, da občina ne trpi nepotrebnih stroškov. Županstvo gre vsakemu brez razlike na roke, kakor malo kje. Občinski računi so vsakemu na razpolago. Davkoplačevalci, prepričajte se, kako se ravna z vašim denarjem! Kaj pa cerkveni računi? Kako potreben za te bi bil kak revizor, kakor hodi, recimo od občine do občine. Saj žup-

niki nastavljajo le take ključarje, ki jim vse potrdijo. Tudi za občinske odbornike hočejo imeti take »može«, da jim bodo kimali. Denar za občino, kakor za cerkev, gre iz naših žepov. Računajte, koliko daste občini, koliko pa božjemu namestniku! Za vsako stopinjo so plačani, vse, kar storijo, storijo le za denar, ob vsakem življenjskem dogodku, od rojstva do smrti — plačaj duhovnika! — Vrhu tega pa še ta mastna državna plača, katero hočejo pa še zvišano imeti. Kristus je rekel: Naše kraljestvo ni od tega sveta. Duhovnik pa se peha le za posvetnimi stvarmi s sredstvi, ki so dovolj značilni za njegove slabosti. Se še vidimo!

Boštjančani.

d Iz Zagorja ob Savi. Nisem imel namena, pečati se s stvarmi, ki me ne brigajo. A ker pa našim gospodom v črnih haljah ne gre v glavo, kako je moralo priti tako daleč, da so zmagali pri občinskih volitvah liberalci, to pa že presega vse meje. Hočem navesti par slučajev. Ko je bil volilni skrutinij končan, so si jeli naši klerikalci puliti lase, ker so videli, da ni prodrl ne Tinček, ne Tonček, kaj sedaj rekurz, to je edino sredstvo za liberalce. Sestavili so res pritožbo na deželno vlado, ker pa nimajo pravih vzrokov, kakor sem izvedel iz zanesljivega vira, da ni občinski redar dostavljajal na dom glasovnice in legitimacije, kar je laž. Tudi se spodtikajo, da so imeli naši po več glasovnic, kar pa tudi ni res. Kaj pa poročete, gospodje Končanu, ko je ta imel in ponujal vsakemu, ko je imel že svojo napisano, drugo. Mogoče si jih je sam naredil. Svetovali bi gospodom kaplanom, naj se brigajo raje za službo božjo in cerkvene, kakor pa za posvetne stvari. Tudi ne smemo pozabiti našega cerkovnika, kako malo se briga to človeče za cerkev, pač pa za občinske volitve in bero. Že ko je pobiral bero, se je ponašal: Jaz sem klerikalec z dušo in telesom. Liberalci bodo šli pa po žajfo. Svetovali bi našemu Poldetu, naj bi raje omedel pajčevino in obrisal prah po klopih; vsega tega ne vidi. Naš župnik, tudi njemu bi svetovali, naj se raje briga za farane, da jih privabi v cerkev. Ko smo imeli rajnkega župnika, je bila maša končana v eni uri, a sedaj je v dveh, ko pozvoni k maši on gre pa obhajati stare Marijine device in Čuke. Svetovali bi mu, da naj vpraša enega kaplana, ako zna, naj bi on opravil ta posel, a on naj bi pa jel maševati. Vprašati hočemo, ali bi se njemu dobro zdelo, ako bi prišel uro daleč po snegu v cerkev, potem bi pa še dve uri zmrzoval. Verjemite mi, da boste kmalu sami v cerkvi, razven par starih ženic. Vas pa prevzvišeni, Zagorjani prosimo, odvezmite nam župnika, vam bomo zelo hvaležni.

d Trebnje. Podružnica družbe sv. Cirila in Metoda za Trebnje in okolico nuzanja, da ima svoj občni zbor dne 6. januarja ob 4. popoldne v prostorih gostilne pri »Lipi«.

d **Raka.** Dne 10. decembra minulega leta je oddal tukajšnji okrajni šolski predsednik Vinko Bon kurjavo in pometanje šolskih prostorov na Raki za leto 1912 tukajšnjemu kovaču P. za 50 K več nego je bilo dosedaj, čeravno sta bila dva druga ponudnika, ki bi rada še pod staro ceno pometanje in kurjavo tukajšnjih šolskih prostorov prevzela. G. V. Bon je čisto po klerikalni vrvicei zlezal za predsednika tukajšnjega okrajnega šolskega sveta in je bil v svesti, da more ta posel v tukajšnji šoli oddati samo čistemu klerikalcu kakor je tukajšnji kovač P., čeravno bi to delo enemu naprednjaku veliko cenejše lahko oddal. Ko se mu je zagrozilo, da se stvar naznani e. kr. okrajnemu glavarstvu v Krškem, je vendar, seveda nerad, obnovil še enkrat oddajo pometanja in kurjavo tukajšnjih šolskih prostorov dne 17. decembra m. l. za leto 1912 in pri tej javni oddaji se je kurjava in pometanje tukajšnjih šolskih prostorov sedaj oddala kar za 200 kron ceneje, kakor je g. V. Bon oddal kovaču P. Značilno pri vsem tem je to, da je to najhujše sedaj g. V. Bonu. Sedaj pa še ta človek prosi ljudi, naj njega volijo za župana. Tu se dovolj jasno spozna, koliko je g. Bonu mar za občino, ki bi jo kar za celih 200 K rad oškodoval. Kam bi pa prišla občina, ako bi Bon županil, gotovo na kant in plačevali bi mi kmetje, da bi bili črni. Bon še sebe ne zna gospodariti, kaj bi mu še občino zaupali. Kadar našega Vinka »Slovenski Dom« malo za žilo potiplje, se jako huduje nad tukajšnjimi naprednimi možmi, zakaj njega ne puste v miru. Povemo ti tukaj, da smo dolgo molčali, toda ker vidimo in spoznamo, da si nam le za škodo, ne bomo več. Ali nisi ti Vinko vsega kriv, ker imaš povsod svoje prste vmes? Ali nisi ravno ti povzročil s svojo nerodno politiko, da bo imela naša občina še hude posledice zaradi prodanega občinskega gozda? O tem bomo še drugič govorili. Vsepovsod se vtikaš, tudi tam, kjer te ni treba in vsako stvar zlorabljaš v svojo korist, zaleže ti pa le malo. In kot takega naj bi te mi pri miru pustili ter še za župana volili, da bi še lažje strigel in farbal ljudi. Nikakor ne!

d **Gorica pri Krškem.** Znano je, da se je zgodil v Gorici pri Krškem dvojen umor. Trije bratje Janez, Jože in Anton Žarn iz Vel. Mraševega so prišli na sveti večer v Cerklje k polnočnici. Že prej so se napili žganja in potem iskali prepira z domačimi fanti. Pa tam niso nič opravili, zato so odšli na Gorico k rani maši. Tam so se spravili na kor, začeli zabavljati in sramotiti cerkvene pevke. Posebno drzen je bil najmlajši Anton. Zaraditega jih je ozmerjal navzoči oženjeni domačin Meke iz Gorice, kar pa je Antona Žarna tako razdražilo, da mu je pripeljal krepko zaušnico. Meke pa potegne nož ter ga okolje pošteno po obrazu. Meke se zmuzne s kora ter odide domov. Po maši pa gresta starejša Žarna do Mekečeve hiše, da bi ma-

ščevala oklanega brata. Meke in njegova žena sta tiščala vežna vrata, vendar jih je najstarejši Janez odrinil, a v tem mu je Meke že zarinil nož v trebuh. Janez Žarn zamahne nazaj, zavpije: »Jaz imam že dosti,« pade in izdihne. Nato se zaleti drugi brat Jože v vrata, a zgodilo se mu je ravno tako; Meke ga je zabodel z nožem ravno v črevesje. Živel je še do 10. dopoldne. Spovedniku je še povedal, da je on lansko leto umoril nekega fanta iz Leskovca. Sodnija je sicer sumila, da so ti trije bratje morileci, a dokazati se jim ni moglo. — Bratje Žarn so bili znani kot pretepači in nasilneži. Še preden so odšli ta dan v Cerklje k polnočnici, so neki vdovi razrezali iz same hudobije vso konjsko opravo. — Sploh pa je mladi svet grozno podivjan. **To je sad raznih katoliških organizacij.** V Cerkljah in v Leskovcu je klerikalno izobraževalno društvo, so Marijine družbe, klerikalni tamburaši, Čuki itd., vse na katoliški podlagi — vse je duhovnikom slepo pokorno — pa vedno taki žalostni pojavi. — Res, čast blagoslovljenim voditeljem in izobraževalcem našega poštenega ljudstva. — Tudi v Cerkljah je med polnočnico neki fant hotel zaklati nekega vojaka, a predrl mu je le bluzo, prerezal hlače ter mu razparal meča na nogi. Drugega vojaka pa je zopet drugi divjak obrezal po obrazu. Še gospodična Lojzika je nalezela, ko je prišla k polnočnici v cerkev. Hudobneži so jo pograbili za nogo ter ji odtrgali hlačnico od spodnjih hlač . . .

d **Št. Rupert.** Prižnica v Št. Rupertu ne bo menda več za ljubezen in besedo božjo. Ž nje se slišijo besede sovraštva. Namesto mir vam bodi, kličejo v boj in celo v medsebojni bratovski boj. Ni čuda, da so postale v naši občini strašne razmere. — Eden drugemu več ne zaupa, vse se pisano gleda. Prepir, jeza, tožbe in sovraštvo vladajo med nami. Ne razumejo se več mož in žena, starši in otroci, še manj sosedje. Mir božj nad občani je razdrla Štrajharjeva roka. V vse se vtika ta kaplan. Ni mu zadosti sovraštvo, ki ga napravlja med družinami, sosedji, občani, ne zadovolji se s klerikalno politiko, marinaricami, čukarijo, teatrom in kravjim mlekom, iztikati je tudi začel po hlevih med teleti in prašiči. Vsi pametni dvomimo, da bi bil to Kristusov namestnik. S prižnice se tudi agitira za mlekarno in pripoveduje, koliko so kmetje dobili za mleko. Ja, ljube duše, mar mislite, da vam bodo še mlekarnе zastonj dajali? Zakaj se pa jezite, če kdo le izgovori besedo mlekarna? Če dobro stoji, pač nimate vzroka razsajati. Zakaj ne daste jasnih računov, kaj? Zakaj niti mlekarnji ne vedo in nihče, koliko je vsakoletnih dohodkov in stroškov, koliko dolga? Vsako društvo mora svojim članom dati jasne račune črno na belem. Zakaj pa občani mlekarnji tega ne vedo na občinskih zborih in nobeden ne ve, pri čem da je. Jasne račune dajte, pa ne bo nobenega ugovora, a ne na prižnici. Mi le vemo, da ni čistih ra-

čunov, da ima mlekarna dolg. Mi vemo, da bi morali na dan podelati 3000—4000 litrov mleka, če naj mlekarna izhaja. Ali ga pa imate toliko? I zakaj pa ne? Štrajhar je kriv. Njegovo besno sovraštvo je odbilo najboljše in najtrdnjše živinorejce, ker neče, da bi kmetje sami vodili mlekarno. Ali ste povedali, da ste dobili podporo pod pogojem, da morate imeti več članov in da morate mleko po nižji ceni plačevati? A kdo bo mleko potem po nižji ceni dajal? Zato je ogenj v Izraelu, če kdo le izgovori besedo o kaplanovi mlekarni. Ej, ta bo naredila sive lase kaplanu in še mnogim drugim, ki capljajo čez drn in strn za Štrajharjem. Uboge, zapeljane reve! Ali se nismo hoteli zediniti kmetje, da z združenimi močmi ustanovimo in vzdržujemo mlekarno in jo vodimo domači možje, ki so zaupanja vredni? Kdo tega ni hotel? Štrajhar. On hoče imeti samo kimovce, da lahko ribari po kalnem, kaj pomaga kmetu, če se mu da tele v hlev, pri drugih vratih pa izvleče krava iz hleva. In taka je Štrajharjeva politika. Kdor se mu ne vklo- ne, je liberalec in naj si je najboljši človek. Saj vidite, kako grdo in hinavsko napadajo najboljšega moža, našega Zupančiča. V drugih občinah bi bili ponosni, ako bi ga imeli, pa tudi mi Šentrupertski občani smo ponosni, da imamo takega moža v svoji sredi, ki je kri naše krvi, naš domačin, naš občan, ki ne dela samo zase, ampak za vse nas, kar je le v njegovi moči. Zato pa ne bo nihče podrl spoštovanja zaupanja in ljubezni, ki jo ta naš občan zasluži v obilni meri. Zato pa bomo tudi pri občinskih volitvah volitvah volili njega in može, ki jih on priporoča, ne pa Štrajharjeve kimovce - mešetarje, mežnarje in figamože. Kdor pa drugače dela in voli, ta je ali tako neveden, ali od Štrajharja zapeljan, ali išče pri njem dobička, ni mu pa mar korist občine in drugih kmetov.

Občani.

d **Št. Rupert.** Zadnji dopis iz Št. Ruperta v »Slov. Domu« je precej podrezal v sršenovo gnezdo. Pogladi je Sedlarja, ki vedno pre-sedla, pozabil pa je na Piškurja, ki je prav po »piškurjevo« točil špirit. Za obrt se je zmenil po »turško«, »Bukove« pa so bile njegove misli, ko je mislil, da ni treba plačevati za tako »kontrabantarsko« obrt. Seveda klerikalci ga ne morejo voliti za župana, saj jim je prejšnji trebanjski za vzgled, ko se še vsedel ni na stol, pa je že moral vstati. Ja, kože pa špirit niso za podlago županskemu stolu primerne. Kar se tiče špirta, bo že e. kr. finančna oblast in druge prav storila, kar se pa tiče volitev, pa ven s kontrabantarji. Švorkov stric se tudi komaj vsedejo na županski stol, pa že odskočijo tja v Novo mesto. Tudi ni nič. Klapčar tudi ne more biti župan, ker župan tako velike občine ni, da bi v kolekturo hodil. Torej ne kaže drugega, kakor Štrajharja voliti. Ta bo mašo bral, na prižnici prebral dopise okrajnega glavarstva in drugod in tako ne bo treba ob-

činske pisarne in s tem bo občini pomagano za sto kron. In »dobiček« od mlekarne bo itak občinski in ti uboga občina boš bogata, saj podpirali te bodo vsi oni, ki mislijo falirati. Pozabiti ne smemo, da je naš kaplan tudi konkurent prekupčevalcev prašičev. Torej naš kaplan, prašičji mešetar! Če ne verjamete, vprašajte našega »po božji volji dacarja«. Če je naš kaplan tudi prišičji mešetar, le volite ga za župana, saj je vsestransko »izobražen«. — Može volilec, pokažimo, da smo možje, volimo one, ki bodo delovali za nas, ki ne bodo delali le občinskih dolgov, volimo tiste, ki čutijo z nami, ki nam pomagajo! — Vrlo naprej do zmage!

d **Iz Šent Janža.** Kakor znano, je bil pred Božičem v Št. Janžu naš škof. Seveda je tudi spovedoval. Pri tej priliki je neki zakonski ženi, ki mu je povedala, da gresta z možem nezakonskemu otroku za botra, več nego desetkrat rekel, da ne sme iti »takim grdim babam« za botro, torej bi po škofovem mnenju menda nezakonski otroci kmalu še krščeni ne bi smeli biti. Naj škof Jeglič raje obrne pogled na svoje župnike in kaplane, bo bolj prav. Le tiste naj spreobrača, tiste, pri Šentjancih pa ne bo nič opravil. Žalostno je, da duhovščina v nobeni pridigi skoro noče več imenovati Boga, samo zabavljanje čez liberalce in napredne časopise. Zato jih je pa tudi Bog zapustil. Resničen je pregovor: Kakor stara ptica poje, tako uči mlade svoje. Kakršen je škof, taki so tudi drugi: sama politika in bisaga jih je.

d **Št. Janž.** Dne 31. decembra je naš župnik Bajec na prižnici obljubil nagrado 1000 K dotičnemu, ki mu dokaže do danes, kateri do danes je trikrat ponavljal, da je posodila šentjanska farovška posojilnica in hranilnica »Čukom« denar za poplačilo krojev. G. Bajec! Vaša trikrat poudarjena beseda do danes pravi, da je to gola resnica. Sicer smo pa slišali od več »Čukov«, da jim je hranilnica posodila denar. Če jim pa še ni posodila, je znamenje, da ste »suhi« in, da na krojih še raznim tvrdkam dolžujete.

d **Št. Janž.** Gotovo je Vaš zadnji dopisnik preslišal, ali pa zaradi groznega gradiva pozabil poročati o pridigi Kalanovi na Štefanov dan. Zatorej si vzamem malo časa in Vam poročam. — Ta sveti mož Kalan, urednik »Bogoljuba« in voditelj vseh Marijinih devic ter romar svete dežele, pri katerem romanju si je zaslužil, jako hitro zaslužil 24.000 kron, reci: štiriindvajsettisoč kron, jako sposoben za pouk mladini in priporočljiv, se na njega obračati v vseh zadevah, je vzel pri svoji pridigi na Štefanov dan za vzgled sv. Štefana, kako je on ljubil svoje bližnje. Kalan je pa nas učil: »Če se sosedu - liberalcu prevrne voz, če mu hiša gori, pojdi mu pomagat, ne prestopi pa njegovega praga in ne vabi ga pod svojo streho, temveč se ga ogibaj kakor garjevih ovac, da se garij ne naležeš. Temu podobno je govoril

popoldne po litanijah pri cerkvi, ko je razkladal romanje po sveti deželi. Priporočal je »Čukom«, da naj se »Sokolom« jajca poberejo, da se ta zalega uniči. Kalanovemu govoru (bolje rečeno: kvantam), so sledili tudi šolarji, katerim je bil tak Kalanov nauk prav gotovo v pohujšanje. S takim in enakim počenjanjem kažejo ti Kristusovi namestniki, kako se naj izpolnuje njegov nauk: Ljubite se med seboj in kako se naj preprečuje pohujšanje. Videti je pa tudi bilo, da bode s tistimi 24.000 K shajal kakih pet let, ker je rekel: Čez pet let zopet romamo v sveto deželo in tudi jaz. Če je kdo izmed vas radoveden, tudi lahko ob tej priliki zraven nos vtakne. Gosp. Kalan, tisočaki vam zopet diše, kaj ne? — Prepričani smo pa, da vam šentjanske duhovne vaje niso toliko tisočakov prinesle kot pa romanje v Sveto deželo. — Na svidenje čez pet let v Sveti deželi, čeprav ne bodemo deležni malenkostne svotice...

d **Šent Janž.** Dne 30. decembra minulega leta je imel župnik, gosp. Ludovik Bajec, izpraševanje mož za velikonočno spoved. Ob tej priliki se je drznil tudi obregnuti ob mene ter rekel: »Mlad fant, ko je v občinskem odboru, ki je »nihilist«, popolnoma brez vere, se upa govoriti, da bode morala občina plačevati za dvorano, katero bodem delal celi fari v korist in v kateri se bodo vršila razna predavanja in izobraževali mladi fanti »Orli«. To pa ni resnica, da bode občina kaj plačala, ampak bodo prosili okoli vas podpore naši fantje.« — Vprašam vas gosp. Ludovik, ali je to mogoče, da bodo izprosili vaši fantički za zgradbo nameravanega poslopja toliko denarja, da ne bodete naredili nič dolga, in če ga bodete naredili, kdo ga bode moral nazadnje plačati, menda ne farani? (!) Slišal sem, da ste povzročili v prejšnji vaši fari pri Sv. Trojici nad Cerknico precejšnjo vsotico dolga po nepotrebnem. Koliko je na tem resnice — ne vem. Zato se bodem pa obrnil s prošnjo na omenjeno faro, da mi pojasni vaše grehe, katere bodem potem tudi jaz našim faranom točno pojasnil. Kar se pa tiče psovka in priimkov, kakor: »nihilist«, popolnoma brezverec, vam pa povem enkrat za vselej, da pri prvi taki priliki z vami sodnijsko postopam, kakor sta ona dva pri Sv. Trojici. Uverjen sem, da se bodete izgovarjali, da niste na mene mislili, ker sem pa edino jaz fant v tukajšnjem občinskem odboru, bo pa vsak vaš izgovor zaman. Če želite gosp. Ludovik, se lahko pa še vidiva. — Št. Janž, 2. prosinca 1912. — Ivo Majcen.

d **Občinska hranilnica v Kostanjevici,** ki se je tekom kratkih štirih leta tako evetoče razvila in prisluzila občini razmeroma velik dobiček, ima (izvzemši prejšnjega župana) še ves stari odbor s predsednikom g. Globočnikom na čelu. Zato naznamo vsem onim vlagateljem, ki se zanimajo za hranilnično upravo, da ni nobene povoda, dvigati denar iz te hranilni-

ce, ki je kakor doslej pupilarno varna. Akoravno se je izvršila komu neljuba izprememba občinske uprave in županstva, ne sme radi tega trpeti občinski denarni zavod, ki je vsaj zdaj še v dobrih in zanesljivih rokah.

d **Cesto iz Kostanjevice na Ostre** je deželni odbor odločil za občinsko pot, dasi ravno se je prejšnji občinski odbor temu upiral z vso silo in dokazoval, da je to cesto napravila in pozneje vedno popravljala kostanjeviška graščina. Odlok deželnega odbora je tem občutnejši za kmete in občino, ker rabijo to cesto vozniki iz kostanjeviške, svetokriške, šentjernejske, cerkljanske in celo raške občine. Kako pride potem kostanjeviška občina do tega, da mora to cesto sama popravljati? Zato je **okrajnocestni odbor kostanjeviški** že pred dvema letoma sklenil, uvrstiti to cesto med **okrajne**, kar je edino pravilno. Deželni odbor je bil že večkrat naprošen, da ta sklep potrdi, a še do danes ni nobene rešitve. Klerikalni občinski odbor bi dobro storil, če bi spomnil deželna odbornika dr. Lampeta in dr. Zajca na njune obljube v kostanjeviškem farovžu, kajti kmetje ne moremo več čakati. Torej na delo!

o Gorenjske novice o

g **Iz Sore.** (I. poglavje o tulečih grobovih.) Fajmošter Finžgar baha po »Slovenecu«, da je pri nas zmagala ob občinskih volitvah S. L. S. skoro soglasno in da se je podelil vihar Bercetovega fajmoštrovanja ob nepopisni priljubljenosti, ki jo uživa Finžgar pri nas in po celi Sloveniji. Temu »božjemu namestniku« bodi povedano na vsa usta, da take jeze, takega razburjenja, kakršno je povzročil on med nami, se ne spominjajo starčki, spominjal pa se bo nasledkov on, dokler bo živel, kajti mi bomo govorili z njim odslej »po gorenjsko«. Finžgar in Margarin sta zmagala, ker se mi, po fajmoštru zapostavljeni, nismo hoteli udeležiti volitev, zato pa so sklenili pošteni naši možje bojkotirati Martinega očeta in loške kapucine. Videli bomo, kdo se bo smejal na zadnje! — Nedavno sem bil nehote priča razgovoru dveh fajmoštrov. Govorila sta o Sori in o veljavnosti cerkvenih opravil, katera opravlja protizakoniti fajmošter Finžgar. Med tem se je starejši gospod hudo razvnel in je jel naravnost kričati: »Finžgar je lump, Finžgar je največji lump! On mi je spridil v Bohinju mojo dobro kuharico Anko, ta lump, napravil se je večkrat bolnega, da mu je stre gla. Odtod Marta...« Mlajši duhovnik je bil videti bolj liberalen in je hvalil na Finžgarju pisateljske zmožnosti, česar pa togotni sivi župnik ni niti poslušal. »Tako sem jaz nesrečen,« je tožil, »v Bohinju Finžgar, na Dolenjskem pa tisti sosedni kaplan z mojo deklo..., in ta in Finžgar, pa še tretji duhovni tovariš in častilec dekliškega devištva, so bili isto leto instalirani na fare... Oh, oh!« To je sodba iz ust

starega župnika, ki pozna Finžgarja skozi in skozi, in tu ne pomaga ne Štefeta hvala v »Slovenca«, ne škofova ljubezen in skrb za žlahto, ne Finžgarjev prijazni obraz in njegova sladka beseda. Fajmošter Finžgar ima povsod le dober in najboljši namen. Ko je prišel nepoklican k nam, lezel nam je kar v čreva, imel pa je dober namen: utrditi si sedež in nabrati si posvetnega mamona. Nos ima ta »divji lovec« dober, kakor lovski pes. Kmalu po svojem prihodu je izvedel, da se nahaja v župniji nekaj starih žensk, ki imajo denar in dobro srce. Odločil se je urno in napravil taktično potezo: gospodična Ana speče dva šarklja in na ta dva šarklja povabi svečano svoje žrtve. Sklenjeno, storjeno, in bisaga fajmoštrova je bila hvaležna svojemu gospodarju za njegovo modrost... Da, bisaga je nad prijateljstvom! Ob pogrebu duhovnika in pesnika Medveda govoril je Finžgar temu svojemu največjemu prijatelju ganljiv poslovilen nagrobni govor: »Zvest do groba šel je k Medvedovi prijateljici in ji zatrjeval, da bi bilo treba dati za rajnika za kakih 15 ali 16 maš... Gospod Finžgar! Grobovi tulijo, čujete? Mi čujemo in čutimo! O tem prihodnjic v II. poglavju.

g Iz Sorice. Po nobeni reči ne spoznaš pravega klerikalca prej, kot če se ti prav debelo zlaže. Zato se pa vsi pristni lažniki zatekajo naravnost k svojemu bratu »Lažiljubu« in oddajajo tu svoje lažnjive odpadke. Nič čuda torej, če se je zahotelo tudi nekemu iz naše vasi, da se je malo polagal in oddal svojo laž v 51. številki »Lažiljuba«, saj ni greh lagati na klerikalni podlagi in tudi dosti greha še nima, ker je bil pred kratkim pri spovedi, naj si obremeni zopet malo svojo vest. Edina resnica, ki jo je napisal, je, da so volitve razveljavljene, pa le zato, ker županstvo ni izvolilo reklamacijske komisije. Kar se pa tiče drugih nepostavnosti, katere se očita županstvu, pa nam niso nič mar, ker z županstvom nismo imeli nobenih stikov, ampak le klerikalci, saj je župan oddal volilne imenike v delo nekemu penzioniranemu »juristu«, ki je steber klerikalne stranke v Sorici, ki je pa imenike tako imenitno naredil, da je postavil v I. razred namesto okroglo 100 volilcev, celih 21, v II. razred namesto okrog 200 pa nekaj čez 60 itd. Volilni imeniki so se tedaj nemudoma morali popraviti, ker so vsi pristaši bodočega tajnika težko pričakovali volitve, da bi prej zopet dobili v roke županstvo, katero bi komandiral neki »Hrvat«, — kakor mu pravijo njegovi pristaši —, drugi pa bi bili le za »hinterbežen«. Ker jim je gospod župan v vsem hitel ustreči, zato mu sedaj žugajo s kazenskim paragrafom, pod katerega pa spadajo le sami. Nekaj čenčajo tudi o agitaciji po Labnjah in Novakih, kjer smo mi dobili pooblastila, češ, da jih nismo dobili od volilcev. Takih nadležnih komarjev kot so klerikalni vsiljivci, se ljudstvo ne odkriža

drugače kakor če vsak reče, da ni nič dobil. Izpod pazduhe vzeta laž je tudi, ko piše »Lažiljub«, da bi bili mi agitirali, da bo cesto, ki so jo merili vladni inženirji, dobila na glavo občina, če zmagajo njeni kimovci. Samo enega volilca naj nam imenuje lažnik, ki bi mu mi kaj takega pravili. Če se bo cesta gradila, jo vsi željno pričakujemo. Kaj takega pač govori le tisti, ki ne ve, ali je padel na glavo v ponedeljek ali v torek. O agitaciji le lepomolčite, kajti lahko bi bili mi spravili njih agitatorja par dni na ričet v Škofjo Loko, ker je popisoval glasovnice brez dovoljenja (imamo priče) pa smo predobri, da bi koga spravljali za to v nesrečo. Saj so dovolj nesrečni, ker so si nakopali na glavo nesrečno elektriko, s katero se hočejo bahati, pa peče le njih same, ne drugih, kot hoče reči »Lažiljub«. Le poslušaj lažnjivec! Elektrarna Zgornjih Sorčanov ne peče, ker se niso dali preslepiti in ujeti v zanke. Pekla pa bo tiste »napredne« kmete, ki so zato pristopili k zadrugi, ker so mislili, da se bo vse hitro in brez velikih stroškov izvršilo in da bodo že prvo leto naredili toliko dobička, da bo vsak zadružnik še nekaj vlekkel, namesto plačal, poznamo dobro te črne »naprednjake«. Da ima elektrarna v sebi smrtno kal že od rojstva, to vsak dobro ve, kajti društveniki se ne tolažijo z nobenim drugim sredstvom več kot z veliko deželno in državno podporo, na katero bodo pa še čakali precej časa, pa jo še od nikjer ne bo. Ker pa ni podpore od nikjer, »pinka« pa je treba vedno nekaj, da se plačajo delavci, zato so pa pogruntali pristno klerikalno nakano. Hranilnica in posojilnica v Sorici deluje v korist občine Sorice in Podbrdo. Tekom 9 let je izkazala 4000 K rezervnega zaklada všteti ves inventar. Črni »naprednjaki« so se brž spomnili boga »Pobasaja«, zatekli so se k njemu in električni mogočniki so sklenili, naj se da rezerva v znesku 3500 K elektriki kot brezobrestno posojilo. Pravila govore, da je rezervni zaklad last občnega zbora, ki upravlja to premoženje. Zdaj pa ti pridejo trije odborniki in župnik kot nadzornik posojilnice, oni trije podpisujejo, da vzamejo rezervo, nadzornik pa je to odobril in vzeli so hranilnično imetje, kot bi bila likvidacija, pa so dali premoženje jetični napravi. Tukaj kličite državnega pravdnika, da se bo malo zanimal za stvar, bi bilo bolj potrebno, kot za volitve. Tukaj ste pokazali, kako bi vi gospodarili, ako bi imeli v rokah tudi občinsko upravo, in zato se upravičeno boji vsak, ki ve, kako ste začeli gospodariti s hranilnico, da to lahko delate tudi v občini, če bi bili sami pod streho. O rezervnem zakladu pa bomo še govorili, ker hranilnica ne sme priti ob denar, katerega so znosili skupaj sami kmečki žulji in če ne bo drugače, mora vso stvar res prijeto v roke sodišče. Torej možje iz Podgor in Davče, Potoka in Porezna, iz Sorice in Zaliloga, le krepko na noge! Ne pustite, da bi klerikalni na-

prednjaki delali z rezervnim zakladom kakor bi se njim ljubilo, ga vzeli in pokrili s plaščem klerikalnih spletkarij. O sovraštvu, ki ga dela naš župnik med svojimi farani, bomo pa drugič govorili in pripominjamo, da smo tudi mi zoper osebne napade, a da jih on odklanja v časopisju le zato, ker se boji, da bi mi ne pričeli odkrivati smrdeče gnojnice med njegovimi pristaši. Poštenega boja pa se ne bojimo. Z liberalci nas tudi lahko zmerja, bo vsaj ljudstvo prej sprevidelo, da to ni drugega kot klerikalni »bavbav«, ki je v sredi otel, okrog kraja pa ga ni nič. Pozdravljeni! Pa podpišite se tudi vi, dragi gospod Nevesekdo!

Drflarska beračija.

g Iz selške občine. Tukaj vlada zdaj prava žalost, ker se poslavlja od nas naš župnik Tomaž Rožnik. Poslavlja se pa na ta način, da zdaj zadnje nedelje pri slehnem cerkvenem govoru rohni in zmerja liberalce, posebno pa napredne Nemilce in Dražgošane, ki so se baje predrznili, staviti pritožbo na okrajno glavarstvo zoper zadnje občinske volitve, katere so, kakor se župnik sam hvali, za klerikalce tako sijajno izpadle. Pa razločevale se niso od volitev prejšnjih let v drugem kot v tem, da so nekaj stotin goljufij več morali narediti, da so prišli do zmage. Mi bi bili lahko nekaj slučajev sodišču naznanili, pa naš namen ni, škodovati bližnjemu. Največjega bedaka so imeli že pripravljene za župana, treba je bilo le še, da bi ga bil župnik priporočil in novi odborniki pokimali, ali pa znabiti kar z ušesi pomigali kakor navadno in župana bi bili imeli. Tudi možnarje je župnik že skupaj spravil, da bi se mu streljalo kot zadnjič, seveda, ako bi ne šel zopet dež! — Zdaj pa kakor kaže, ne bo dočakal tega veselja med nami, ker ta teden ima že vse dni Medvedovega Jakeca, ali po domače dr. Čenčo iz Njivec, da mu pomaga »punkel« skupaj spravljati. Pa ne, da bi tiste tisočake, ki so jih za čast božjo in za olupšavo cerkve vnete ženice skupaj nanosile, tudi notri pobasala, — ker enkrat ste bili že vprašani zaradi tega denarja, pa niste dali nič odgovora, kje je; zdaj, ko pa odhajate, mislim, da je čas, da dá gospodar odgovor od svojega gospodarstva, potem pa srečno pot!

g Iz Sele. Zadnji teden je naš župnik Rožnik jemal od nas slovo. Imenovan je bil že pred par meseci župnikom v Dobričah, pa poslal je tja za enkrat (menda kot namestnika) samo bika in kuharico, sam pa je počakal v Seleih konca volitev in ofra. Božični njegov offer je bil menda jako obilen. Posebno so se baje obnesli novoizvoljeni občinski odborniki, o katerih pravijo, da je moral dati vsak dvajset kron za offer. Saj je to tudi prav, ker le Rožniku se imajo zahvaliti, da bodo smeli tri leta kimati k temu, kar bosta Demšar in Pfajfar zahtevala. Predno jo je Rožnik pobasal iz doline s svojimi kravami in tisočaki, po-

kazal je še enkrat svojo razposajeno naravo in za slovo prav hudomušno obreal v »Domoljubu« one osebe, ki so mu posebno k sreči prirastle. To pa se je novokatoličanu Tavčarju tako dopadlo, da je precej »sfrčal«. Sedaj mu pa nosi Polona v zgornjo hišo litre, France pa poje Rakocimarš.

g Iz škofjeloške okolice. Z veseljem opažamo, da se je za letos zelo mnogo naročnikov oglasilo za naš prekristni list »Slovenski Dom«. Da se bo pa še bolj razširil v naši okolici, ga pošljemo danes nekaterim na ogled. Kdor se hoče nanj naročiti izmed onih, ki ga dobe na ogled, naj si ga obdrži, kdor pa ne, naj ga pa pod enakim ovitkom pošlje nazaj. Naj nam pridobi vsak še po enega naročnika! **Vsi na delo za »Slovenski Dom«!**

g S Trate nad Škofjo Loko. Občinske volitve so končane po volji župnika Brajca. Za to pokorščino se je v nedeljo pred Božičem v cerkvi zahvalil. Da se je od naše strani le četrt toliko delalo, kje so fajmošter Braje, Mostar, Felka in Štrufar? To so v naši občini javno in natihem najbolj zaničevani ljudje. Ne ljudska volja, župnikovo nasilje na ženske in še pri nekaterih neodločljivost jih je obdržalo še zdaj na površju. Če pomislimo: ta agitacija. Napravili so si bili več štampilj s klerikalnimi kandidati, vso pripravo za to, in tako hodili zadnji teden, pred njimi občinski sluga, z glasovnicami od hiše do hiše kot kaki prašičji rezarji in med njimi tudi fajmošter kakor kak kmeči fant, s klobukom postrani. In tega božjega služabnika se je srečalo v raznih poznih urah na cesti. Ljudje, ki se za take reči ne zanimajo, so že povpraševali: Kaj je naš fajmošter začel fantovati? No, pa kljub vsemu trudu, grozenju s prižnic je trda predla. Pol dne so naši nekaj delali in kmalu, kmalu, le nekaj glasov, in Braje bi bil pogorel. Kako in koliko zaupanja imajo ljudje v večino tega odbora, to je v fajmoštra, Mostarja, Felka in Štrufarja, je to dokaz, da so ljudje brez vsakega prigovarjanja dali prepisati glasovnice, katere ste potem morali zamenjati, kar je bilo vam prav lahko, saj ste jih imeli na razpolago, kolikor ste jih hoteli dobiti. In od najbolj pobožnih smo slišali, da té ven iz odbora in potem bo mir. Tudi mi pravimo, da bo prihodnjč že mir. Zdaj je fajmošter le nekatere slišal, prihodnjč, če bo tako vsiljiv, mu bodo pa že vrata kazali. Končano je in Preserški Francel kot župan dobi gotovo še veliko bogatejšo in brhkejšo nevesto. — Ker je pa tudi tu pri nas že toliko nepokornežev in toliko pohujšanja, seveda pri klerikalcih in njih društvih, bo ta mesec sv. misijon. Za klerikalne hinavce bo prav potrebna ta žehta. Seveda se ne bo teh pralo, ampak bo grmelo le proti tem, ki mislijo s svojo glavo in proti naprednim listom, predvsem »Slovenskem Domu«. Naš dobri pastir Braje je že oznanil, da nobeden ne dobi odveze, kdor bere ta list, ali je pa celo še naročen nanj. Nekako tako se

je izrazil, da je to njim v veliko škodo. To bo tudi že res. Kaj pa, da je škoda njim, to verjamemo. Bolj ko bo ljudstvo spoznalo, kakšne namene imajo z njim klerikalci in slabi, le za politiko se brigajoči duhovniki, tem slabše za nje in tem boljše za ljudstvo. Tudi tega boja se ne bojimo. Večja sila, večji do odpor!

g Iz Moravč. Čudno je to, da smejo klerikalci delati razne sleparije pri volitvah, a vlada nič ne reče k temu. Ugovor proti našim občinskim volitvam je zavržen. Ali nikar naj ne mislijo klerikalci za to, da bomo njih sleparije kar pustili pri miru. Pritožili se bomo še na višjo inštanco na Dunaj in novi župan naj se pripravi, da morebiti odleti s tolčka pozneje enkrat. Ako kranjska deželna vlada noče priznati naše pritožbe, bodo kje drugje drugih misli. Farovski petelinčki pa naj ne nosijo previsoko svojih grebenčkov, ker še ni vseh dni konec.

g Iz Krašnje. Po naši občini še vedno odmevajo glasovi občinskih volitev. Znano je, da se se naši brihtni nasprotniki pritožili zoper volitve. Med pritožbami so tudi navedli, da županstvo ni imelo objavljeno dovolj časa, ko so bili popravljeni imeniki na vpogled. Seveda je to laž, kakor je pri naših nasprotnikih že privajena stvar. Najlepše pa je v pritožbi tisto, ko se neki bivši občinski odbornik ponuja k prisegi, da občinski odbor ni volil reklamacijske komisije. Resnica pa je namreč ta, da je bila komisija pravilno izvoljena pri seji in je sejni zapisnik dotični odbornik lastno-ročno podpisal. Sedaj pa trdi in hoče to vtajiti s prisego. Blagoviški župnik, ki je pisal pritožbo, bi lahko vedel, da je prisega sveta stvar in bi naj ne pustil, da se tako nekrščansko zametuje. Sploh klerikalcem ni nobena stvar preslaba, da jo ne bi porabili za volitve. Žohar si je skoraj vse pete obrusil pri agitaciji, pa vse nič ni pomagalo, še prvi razred je prav čedno padel. Po volitvah se je sicer zaril, da ga niso ljudje več dni videli, a potem je brez vsake potrebe delal ovadbo na okrajno glavarstvo zaradi prav nedolžnih strelov. S tem pa je pokopal v kazen dva fanta, ki bi drugače ne prišla v to. Klerikalci so zopet nekaterim prepovedali steze. Ali ni to hudobnost? Kako slabo izpolnujejo Kristusov nauk: Ljubi svojega bližnjega!

g Iz Tuhinjske doline. V hruševski občini so 31. decembra že tretjič volili župana. Dva izvoljena sta se odpovedala županstvu, tretji je bil izvoljen s 6 proti 5 glasovom, toda tudi tretji župan Luka Hočevnar (Šimnove) se bo odpovedal. V manjših kmetskih občinah je županska čast za kmeti težko breme. Z letanjem v Kamnik mora zanemarjati domače delo, plače pa ni skoro nobene. Vsakdo se brani županske časti, zato je že skrajni čas, da se županu dohodke dvigne. Občinska uprava spada pod deželni odbor, v katerem sedijo razun gosp. dr. Tavčarja sami cerkveno-farovško misleči gospodje, med njimi tudi duhovnik

Lampe, ki ima v rokah deželno blagajno. Tuhinjeci in hruševska občina, zahtevaj od klerikalnih poslancev, ki ste jih izvolili, da vendar dobijo vaše občine toliko podpore od dežele, da bodo mogle primerno nagraditi župana za njegovo delo in pota! To je potrebno in se mora zgoditi. Če ima deželni odbor denar za volitve, farovže in cerkve, naj ima tudi za revnega, trpečega kmeta!

g Na Lokah se bodo znova vršile občinske volitve. Sicer nismo čisto natančno do sedaj še poučeni o vzroku. Najbolj verjetno pa je, da se za to znova voli, ker volitve niso tako izpadle kakor je hotel fajmošter in farovška stranka na Lokah. Skoro gotovo je fajmošter provzročil pri glavarstvu obnovitev volitve. S tem je jasno pokazal, kako spoštuje ljudsko voljo in veliko večino samostojno kmečke stranke na Lokah. Volilci občine loške, **ne vdajte se, ne cepite svojih glasov, združite vsi kakor en mož svoje glasove** na imena onih mož, ki ste jih po medsebojnem zaupnem dogovoru določili za občinski odbor. Morda bo najboljše, če soglasno volite može, ki so bili voljeni pri prvi volitvi. Zapomnite si pa, da bodo oni vaši sosede tem bolje zastopali koristi občine in kmeta, čim bolj so oddaljeni farovski politiki.

g V Zgor. Tuhinju se fajmošter prav jezno zaletava v »Slov. Dom«, zato, ker razkriva brez njegovega dovoljenja sleparstva farovške politike na Tuhinjskem in drugod. Dobro vemo tuhinjski kmetje, da gospodom v farovžih to prav malo ugaja, toda mi se za farovško mnenje ne menimo, povemo v listu to, kar je resnica in pošteno, kar koristi samostojnemu tuhinjskemu kmetu. Kaj, mi se bomo bali farovža in pitanih gospodov!? Mi jih moramo plačevati in jim napolniti jeseni prazne vreče s težko pridelano bero. — Fajmošter pravi na prižnici: »Škof in jaz prepovedujeva brati »Slov. Dom« in vi kmetje, poslušate škofa samo takrat, kadar vam v petkih dovoli meso jesti.« — Take besede nas silijo k smehu! Tuhinjski kmet — pa meso! Cela fara ne poje v celem letu toliko mesa, kakor ga sne farovž v eni kvatri. Fajmošter naj nas raje pride gledat, kadar moramo trpeti in stradati, meso pa smemo jesti brez greha, kadar ga imamo.

g Iz Cerkelj na Gorenjskem. Dolgo časa se že ni slišalo iz prelepah naših krajev skoro nobenega glasu — svet si bo morda že mislil, da nas je zazibal strastni klerikalizem že v večno spanje, toda za to teče po naših žilah prevroča, premladeniško sveža kri, da bi naš uničil klerikalizem, ki je sicer na podlagi dveh glavnih svojih opor, nevednosti in nemožatosti, pogunal globoke svoje korenine, ki pa se suše, kar so sijajno dokazale zadnje občinske volitve, predvsem klerikalci sami. Skusili, videli in brali smo že mnogo o klerikalni nersramnosti in nasilnosti, toda to, kar so uganjali klerikalci pri nas skozi 2 meseca do občinskih volitev, to pa presega vse

meje človeške dostojnosti. In žalostno je, da moramo ravno tu pribiti ne preveč razveseljivo dejstvo, da je bila ravno naša, od nas živeča duhovščina nositeljica tega boja, da, še več: da so se ravno nekateri duhovniki, predvsem cerkljanska kaplana, Brecljnik in Hrovat, v tem boju za malenkostno občinsko upravo, tako obnašali in tako nastopali, da bi se zadnji gorjanski pastir takega vedenja sramoval. S tem so sami vrgli v blato svoje duhovniško dostojanstvo, zato se bodo že morali navaditi, ako jih bomo tudi temu vedenju primerno okrecali. Rekel sem, da so klerikalci sami dokazali, da gre njih stranka pri nas nazaj — prosim vas, ali je to znamenje napredovanja, ako potrebuje stranka, ki je doslej neomejeno gospodarila, v svrhu svoje zmage nad dvajset plačanih agitatorjev in deset duhovnov, ki skozi dva meseca dan in noč neprestano lazijo za preprostim volilci in volilkami, strašče jih s hudim in peklom, pa tudi z drugačno škodo, ako ne volijo z njimi? Bogzna, koliko sto glasov so pridobili samo zaradi ljubega miru — ali so taki glasovi strankarsko zanesljivi? Župnik Dolinar si je prilastil na ne ravno prelep način na stotine glasovnic, ter jih izpolnil s kandidati svoje stranke — in če se pomisli, da je ravno ta mož sedel tudi pri komisiji, ki je bila popolnoma klerikalna, pa na stotine glasovnic v rezervi — ali naj se kdo potem čudi, ako mi ne moremo verjeti na popolno nepristranost v takih okoliščinah? Toda tudi tu še niso klerikalci obstali, šli so še dalje: pod kaplansko zaščito so volile žene za može, sinovi za očete, da, še več: član komisije sam je vstajal izza mize ter v volilnem lokalu agitiral in popisoval glasovnice, štetje uradno oddanih glasovnic pa je prepustil svojevoljno mlečnozobemu klerikalnemu mladiču . . . Ali ne stoji že na trhljih nogah stranka, ki se mora posluževati tako umazanih sredstev, da se obdrži na vladi? Kaj pa mi — napredna, oziroma samostojna stranka? Nismo držali rok križem — toda na zmago nismo še upali, ker smo nastopili šele prvič. Nikomur se nismo vsiljevali; kratko smo razvili svoj program, češ, tu smo mi, ki zahtevamo to in to kot samostojni, od nikogar ne odvisni, za blagor občine vneti možje; tam pa so oni od farovžev odvisni in komandirani — voli po svoji vesti ali za samostojnost, ali pa za komando in nepotrebno pokorščino. Prepričanje in poštenost nam je in nam bo vedno sveta — naš boj veljaj hinavščini in klečeplaztvu. Zato so se pa tudi zbrali pod našim praporjem najboljši in najrazumnejši možje cele občine, česar nihče ne more utijiti, pod klerikalnim pa ali nevednost, ali pa gospodarska odvisnost. In približno razmerje v občini nam pove izid volitev, ki se je šele čez tri dni — pod klerikalno komisijo brez vladnega komisarja! — po volitvah razglasil: 217 proti 567. Vse v obraz bijoče nepoštenosti smo seveda takoj pribili ter

vložili proti volitvam že rekurz — pa naj se v svojih lumparijah klerikalci še enkrat vežbajo in če se, jih bomo pa še ovrgli. Nekateri najbolj zoprne cvetke klerikalnega smradu pa moramo rešiti pozabljivosti — zelo nam je žal, da se med njimi blešče na prvih mestih ljudje, ki zato od nas žive, da bi oznanjevali mir in ljubezen, pa delajo samo sovraštvo in zgago. Svoje duhovniško dostojanstvo so sami vrgli v blato — sicer pa, kdor javno nastopa, mora tudi biti zadovoljen, da se ga javno ogleda. (Nadalje prihodnjič.)

o Notranjske novice o

r **Gasilno društvo v Vipavi** ima svoj redni 30. občni zbor dne 7. januarja 1912 ob 1. popoldne v društvenem prostoru z navadnim dnevnim redom.

n **Z Blok.** (Klerikalna pustna maskarada v adventnem času na Blokah.) Po božjih in cerkvenih postavah je nam katolikom prepovedano v adventnem času vsako razveseljevanje, zlasti plesi, saj se vendar pripravljamo v tem svetem času na spomin rojstva Gospodovega. Nič ne bi rekli, ko bi ta zapoved veljala res za vse katolike, a ne samo za — liberalce! Čudno, kaj ne? In v resnici je tako! Tak škandal so priredili klerikalci kvaterni petek v adventu 22. m. m. v Ravniku na Blokah. Tam so se zbrali klerikalni prvaki iz Blok v gostilni Antona Turka, po domače Milavca, in priredili nekak hausbal ali pustno maškarado. Najprej so se vsi pošteno po klerikalno napili, in ko so bili napol podivjani, so začeli svoj »bal«. Ker jim je pa pune primanjkovalo, so jih šli lovit po vasi Dekleta so ravno nalivala pri vodnjaku vodo, ko so priredili klerikalni možje in fantje nanje — napad. In hočeš, nočeš, morale so iti na »bal«, kjer so se prav po »katoliško« zabavali. Med temi »katoliškimi« vzor-možmi in fanti je bil tudi sin deželnega poslanca Drobniča, ki se je obnašal prav po divje. Ko so se prav po živinsko napili in naplesali, so začeli »glihati« za žene in dekleta. Tako sta sklenila prvaka klerikalcev, gostilničar Anton Turk iz Ravnika, in njegov brat, mizar Juri Turk iz Nove vasi, da bosta menjala za svoji ženi, s čimer pa seveda njihovi boljši polovici nista bili zadovoljni. Konec tega slavnostnega dne je bil pa zelo nesrečen, da je poparil vse veselje klerikalnih razgrajčev. H koncu koncev so se začeli vsi natrkani objemati in premetavati ter kazati korajžo. Spoprijela sta se tudi mizar Juri Turk in Drobnič, sin deželnega poslanca, pri čemer je pa Turk tako nesrečno telebnil na tla, da si je zlomil nogo. Ako bi naprednjaki napravili v adventnem času tako zabavo s tako nesrečnim koncem, bi takoj pisal »Domoljub«, češ, kazni božja, ker ste v adventu plesali. Tako pa bo molčal.

n **Proračun občine Dole pri Idriji** za leto 1912 je bil razporejen od 12. do 26. novembra v občinski pisarni vsakemu na

vpogled. Ker pa je bil rok za vlaganje pritožb v najhujšem času volilne borbe, so klerikalci pozabili, vložiti pritožbo proti raznim njegovim postavkam: glede prispjevka za zavraško šolo, nagrade dacarjem in tajnikovi plači. Pomislite, tajnik ima celih 200 K letne plače — nagrade. Proračun je izkazoval po županovem predarku 4600 K skupnih potrebščin. Občinski odbor je v svoji seji dne 9. decembra potrdil ga v celotnem obsegu, vendar so se pa vsled malih izprememb znižale skupne potrebščine na 4321 K 07 vin. katere se razdele na posamezne naslove sledeče: Uprava vobče 875 K 33 vin., ceste in pota 590 K, šolstvo 2259 K 74 vin. in podpore revežem 596 K. Pokritje pa izkazuje: Preostanek iz leta 1911 1000 K, lov in druge takse 207 K, obresti in globe ubožnega zaklada 88 K in cestna podpora od deželnega odbora 250 K., skupno 1545 K. Primanjkljaj 2776 K 67 vin. se bo pokrili s 15% naklado užitinskega davka in s 62% naklado direktnega davka, torej za 3% nižje kakor lansko leto. Naša občina bo pač imela nekaj let težko stališče, ker bo morala plačevati dolg, napravljen za zgradbo šole na Gorah, katera se je letošnje šolsko leto izpremenila v pravilno enorazredno ljudsko šolo in smo vsled tega tudi dobili po dolgem zadrževanju gotovih oseb redno učiteljsko moč. Kakor čujemo, bo tudi v kratkem rešena zadeva glede graditve zavraške šole in ponosni smemo biti, da se občina s tako malim davkom ne straši, prenesti tako težko breme v korist svoje, pouka potrebne mladine. Ne samo sedanji davkoplačevalci, ampak tudi njih potomci, kateri bodo dobili potrebno izobrazbo v teh šolah, bodo še morali nekaj let plačevati naklodo za ti šoli. S tem bo pač le poravnani greh naših prednikov, kateri niso svojim otrokom privoščili niti toliko izobrazbe, da bi znali vsaj pisati in brati. In ta greh naših prednikov je tudi vzrok, da se nahaja v naši občini toliko analfabetov. Dobijo se pa pač tudi še sedaj ljudje, kateri se branijo šole, a ne vsled stroškov, ampak vsled bojzani, da bi jim ljudstvo vsled izobrazbe in s tem po spoznanju sedaj vladajočih razmer pokazalo hrbet. Taki so bili in bodo klerikalci.

Po svetu

* **Usodepolna »vodka«.** Tako pravijo Rusi žganju. V Petrogradu in v Moskvi pride na eno osebo na leto nič manj kakor 30 steklenic te »vodke«. Toliko se na Ruskem popije. Leta 1910 se je popilo za 760 milijonov rubljev samo žganja.

* **Kaj je najbolj ostudno?** — Videti pijanega človeka. Pijane živali ne boš videl. Toda razumno bitje človek izgubi s to hudicevo pijačo to, kar je pri njem najgrago-cenejše: razum in voljo.

* **Koliko je v Evropi vojakov?** V letu 1909 je bilo v Evropi 4.081.639 aktivnih vojakov. V slučaju mobilizacije pa bi postavile evropske države na bojno polje 23.399.969 vojakov. Izmed sto mož bi moralo v slučaju vojske k vojakom: VŠvici 30 mož, na Srbskem 25, v Franciji in Črni gori 22, v Italiji 20, v Nemčiji in na Turškem 15, na Švedskem 13, v Bolgariji 10, na Grškem in Romunskem 9, na Nordskem 8, v Avstriji 7, na Nizozemskem in na Ruskem 6, v Belgiji 5, na Angleškem in na Danskem 4 in v Španiji 3 možje od sto.

* **Kake skrbi tarejo kralje?** Neka družba se je menila o skrbeh kronanih glav. Stari Zalokar je bil tega mnenja, da imajo vladarji največ skrbi radi izbire ministrov. Repar je zopet mislil, da je največja skrb izbirati prestolonasledniku nevesto. Tretji je zopet pristavil, da jim dela največje preglavice vojska. Sosed Urban se tudi vtakne v ta pogovor in pravi: Ali veste prijatelji, kdaj je bil ranjki angleški kralj Edvard v največjih skrbeh? — Bil je na lovu. Hotel si je nažgati cigareto, pa ni bilo žveplenk. Neki grof je končno vendar našel eno v svojem žepu. Sedaj je prišlo vprašanje, kdo naj to žveplenko prižge, ker vsa odgovornost pade nanj, da prehitro ne ugasne. No, in ta naloga je pripadla na kralja Edvarda, on je moral edino žveplenko prižgati. In tista skrb, da bi ne ugasnila žveplenka, to je bila največja v celem življenju kralja Edvarda.

* **Bogati lenuhi v Angliji.** Ameriški listi se vedno jeze nad angleškimi plemenitaši. Znano bo vsakemu izmed nas, da v Ameriki nimajo plemenitašev. Država tam ne pozna te vrste ljudi s »plavo« krvjo. V Ameriki je vsak človek gospod, gospa, gospodična. Ne poznajo pa plemičev, baronov, vitezev, grofov, knezov in drugih takih ljudi z visokimi imeni. Toda nekaj drugega imajo v Ameriki dovolj — namreč dolarjev. In za te se lahko kupi vse, najlažje pa še razna častitljiva imena. In tako se seli bogastvo iz Amerike v Anglijo v ogromnih svotah, kot dokazujejo naslednji slučajji: Vojvoda Marlborough se je poročil z gděno. Vanderbilt, ki je imela deset milijonov dolarjev dote; osmi vojvoda Marlborough se je poročil z neko L. Hammersby, ki je dobila dote 3.000.000 dolarjev; nadalje vojvoda Boseburghe s gděno. May Goelet iz New Yorka, 10.000.000 dolarjev, vojvoda Manchestersterki z gděno. Zimmermannovo, 2.000.000 dolarjev, osmi vojvoda Manchestersterki z gděno Yznaga, 1.000.000 dolarjev, grof Craven z gděno. Madley iz New Yorka, 1.000.000, grof Staffordski z gděno. Colgat 1.000.000 dolarjev itd. V Angliji pravijo tem ljudem: »bogati lenuhi«. Za svoje titule so si kupili bogastvo.

Razširjajte od hiše do hiše „Slovenski Dom“.

LISTEK.

Pot po nebesnem oboku.

(Prosto po Flammarionu.)

(Dalje.)

Istočasno sta mu pogled in misel obstala na tej blede tovarišici naše zemlje in vprašal sem se, ali morda ne hodi ravno v tem trenutku tam po kakem starodavnem mestu, nahajajočem se na dnu kake kotline ali globoke doline misleče bitje, ki tudi povzdiguje svoje oči k naši zemlji ter jo opazuje in ki si tudi stavi vprašanje, ali morda ne žive razumna bitja na površini te neizmerne krogle; radovednost polaga tem bitjem na jezik ravno isto uganko, kot jo daje nam zemljanom luna.

Ko sem tako razmišljal, se je mesec že znatno približal zapadu, in jaz sem opazil v gotovi oddaljenosti od njega na levo žarečo zvezdo rdečkate svetlobe, ki pošilja svoje ognjene žarke v zvezdnati prostor. Hitro sem spoznal, da je ta ognjena zvezda naša sosedna, namreč planet Mars. Pozabil sem na luno. Pozornost sem obrnil na to sestro naše zemlje, ki ima toliko podobnosti z življenjem in gibanjem na naši zemlji.

Ta zvezda je od vseh planetov najbolj zanimiva in mi jo med vsemi drugimi poznamo najbolje. Vrta se okrog solca po poti, katere najmanjša oddaljenost od te osrednje zvezde znaša 56.000.000 milj. Kakor nam je znano, se suče zemlja okrog solca v oddaljenosti 37.000.000 milj. Iz enega planeta na drugega je torej kakih 20.000.000 milj. Mars se v tem času ravno nahaja na oni točki svoje poti, katera je zemlji najbližja. Srečna okolnost je hotela, da sta se obadva svetova — njih pota nista namreč niti krogasta niti vzporedna — približala drug drugemu na petnajst milijonov milj. Svetloba, ki preleti v eni in eni tretjini sekunde oddaljenost med našo zemljo in luno, potrebuje dve sto sekund, da preleti nebesno propast, ki deli Marsa od zemlje. Zdelo se mi je, da bi potreboval ravno kake tri minute, da bi odletel k tej tako zanimivi zvezdi in pozabil sem popolnoma na visoko okno beneške palače; pred očmi sem imel samo ta vabljivi svet, h kateremu je letela moja misel.

15.000.000 milj od zemlje.

Iz zvezdoslovnega stališča ni to nikakor tako velikanska razdalja. Da, to je zelo blizu, pravzaprav v našem sosedstvu — takorekoč dva koraka od nas. Mars je prva postaja v naši solčni sestavi, prvi planet, na katerega pridemo, ako zapustimo

zemljo, da bi obiskali daljne nebesne kraje.

Čim bolj se oddaljujemo od zemlje, tem manjša postaja našim očem ta velikanska krogla. Ako gledamo na zemljo iz lune, vzpenja se zemlja nad obokom kot neizmerni kolobar, katerega premer je štirikrat večji kot pa premer lune; v oddaljenosti enega milijona milj se nam zdi premer zemlje desetkrat manjši, toda zemlja se nam kaže še vedno na oboku kot majhna svetla, okrogla deščica; ako pa gledamo na zemljo iz Marsa, ko sta si oba planeta najbližja, namreč v oddaljenosti 15.000.000 milj, zemlja nima več oblike deščice, vendar pa je še vedno največja in najjasnejša zvezda na celem oboku, na katero upirajo morebitni prebivalci Marsa svoje radovedne oči. Ti prebivalci občudujejo našo zemljo kot najbolj žarečo zvezdo celega nebesnega oboka. Naša zemlja je tem ljudem večernica in jutranjica in njih bajeslovje ji je gotovo že postavilo oltarje.

Prišel sem na Mars ravno okrog poldneva in nahajal sem se v višini, ravno nad srednjim poldnevnikom tega planeta. Opazil sem dve majhni luni, ki sta se hitro sukali okrog Marsa; obstal sem na vrhu gore, od koder se je videlo daleč po morju. Pod mojim podnožjem je pljusvalo morje ob breg in razgled od tod me je spominjal na razgled, kakršen se nudi opazovalcu iz zvezdarne v Nici.

Bilo je to nekako Sredozemsko morje z modrozeleno, ponekod s temno gladino. Na prvi pogled se mi je zdelo, da sem opazil pomarančne gozdičke, katerih zlati sad se je blesketal v solčnih žarkih. V daljavi pa so plule po valovih ladje, gnane od neznanih motorjev, katerih gonilna sila pa je brez dvoma elektrika. Po zraku pa so letali letalni stroji, ki so imeli deloma podobo ptičev, deloma pa podobo rib — spoznal sem, da so prebivalci tega planeta, spoznavši prirodne zakone o gibanju, osvojili si tudi ozračje tako, da je sedaj pri njih vožnja po zraku glavno prometno sredstvo. Seveda je tudi teža na površju tega sveta v primeri z našo zemljo malenkostna in tudi gostota bitij in drugih predmetov je mnogo manjša kot pa pri nas.

Tudi inženirska umetnost je dosegla že pred davnimi stoletji na Marsu visoko stopnjo dovršenosti. Prebivalci Marsovi so napravili ogromna dela, ki daleč prekašajo vse, kar se je tekom devetnajstega stoletja izvršilo na polju novih iznajdb na naši zemlji, površje svojega sveta so izpremenili z gigantskimi podjetji, katera vzbujajo tudi našo pozornost, ako opazujemo to zvezdo iz naše zemlje z zvezdarskimi pripravami.

Sploh lahko opazimo, da je svet mnogo naprednejši nego naš, ker je z ozirom na časovno dobo razvoja tudi mnogo starejši. Drugače je manjši kot naša zemlja, se je hitreje ohladil in je preživel hitreje

r **Praktičen nasvet.** Na vseh narodnih prireditvah, ki so združene s srečolovom, naj bo vsaj en dobitnik »Slovenski Branik«.

razne dobe svojega organskega razvoja. Leta na tej zvezdi so daljša nego na naši zemlji, kar je končno smatrati za nekako prednost. Podnebni, vremenski pojavi so podobni enakim pojavom na naši zemlji. Tudi na Marsu imamo dan in noč. Iz zemlje — seveda s primernimi pripravami — lahko opazujemo na Marsu suho zemljo, morja, njih bregove in pobrežja, zemljepisne oblike, polarni sneg, ki se spomladi taja — megle, ki so zelo lahke, v severnih krajih pa dosti goste; opazimo tudi na površju tega sveta izpremembe, ki jih povzročajo letni časi, posebno velike povodnji; nadalje dolge črte v podobi kanalov, ki se, kakor se nam zdi, pod gotovimi malenkostnimi pogoji podvoje, z eno besedo: na Marsu imamo polno dokazov, da je delovanje in gibanje tam mnogo večje in intenzivnejše, nego na naši zemlji za njenega sedanjega življenja in napredka.

Ostal sem na Marsu le toliko časa, kolikor se mi je zdelo potrebno, da sem si mogel ustvariti približni pojem o življenju na tem nebesnem telesu in takoj nato sem čutil, kako hitim proti krogovitemu svetu Saturnu.

(Dalje prih.)

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Valentin Kopitar.

Listnica uredništva.

Dopisniku iz Roviš: Vaš dopis priobčimo prihodnjič. Tudi več drugih pride na vrsto. — Le naprej!

IZJAVA.

Gosp. Krišche, kaplan
v Šmartnem pri Litiji.

Ker ste na nelep način govorili o Pavlu Permetu iz Kota, da sem ga jaz izključil iz sokolskega društva, izjavljam, da je to podla laž. 1. Jaz sploh nisem merodajen, koga iz društva izključevati, 2. pa društvo »Sokol« do sedaj še ni imelo prilike za to.

Sramotno je pa od Vas, da se poslužujete materine ljubezni v dosego sovražnih namenov.

Og. Fincinger
v Šmartnem pri Litiji.

Loterijske številke.

Dvignjene v soboto, dne 30. decembra 1911.

Trst: 84, 39, 77, 82, 63.
Linc: 33, 77, 38, 59, 86.

Dvignjene v sredo, dne 3. januarja 1911.

Praga: 38, 10, 61, 20, 19

Naprodaj imam več stotov domače ovčje volne

po 1 K 50 vin. kg. — **Ivan Kristan, Vače pri Litiji.**

Kolarskega učenca

sprejme

Vadnu Jožef, kolar, Postojna.

Biser

med vsemi žitnimi kavami je
Franckova Perl-rž.

I Vsak požirek iz škodelice potrjuje
:- premoč te fine kakovosti. :-

K vsaki

žitni kavi pa je, da se doseže v
resnici poln okus in lepa, okusna
barva, treba pridejati malo porcije

pravega zagrebskega : Franckovega : pridataka za kavo.

Obe vrsti se dobita v vsaki
:- :- špecerijski trgovini. :- :-

Kri! in dober zajutrak dosežejo odrasli in otroci,
bolni in zdravi. Polovico stroškov prihranite
Moč! v gospodinjstvu na kavi, sladkorju
in mleku, ako plje **SLADIN,**
Zdravje! to je dr. pl. Trnkóczyja
SLADNI ČAJ.

En zavoj velja 50 vin. Dobiva se povsod.
Po pošti se naroča najmanj pet zavojev po
:- povzetju pod naslovom v glavni zalogi. :-

Lekarna pl. Trnkóczy
:- v Ljubljani zraven rotovža. :-

10 zapovedi

za kmetovalca in 10 zapovedi za zdravje, vsake
posebej na papirju tiskane, dobi vsak človek
zastonj, tudi po pošti, ako po nje piše v lekarno
Trnkóczy zraven rotovža v Ljubljani.

Za živinorejce

priporočá

klajno apno, redilni prašek za konje,
govejo živino in svinje. Fluid za
konje, grenko sol, zmlet kolmoš,
encian i. t. d.

„ADRIJA“

drogarija, konces. prodaja zdravilnih zelišč
in strupov za lovske in tehnične namene
v Ljubljani, Šelenburgova ul. št. 5.
Naročila se izvršujejo z obratno pošto.

**Nihče se še ni pokesal,
:- ki je kupil pri meni :-**

namreč mnoga pismena
priznanja dokazujejo, da
so moji aparati najboljši.

Velika zaloga gramofonov, plošč, šivank i. t. d.

A. RASBERGER,
Ljubljana, Sodna ul. 5.
(Zraven c. kr. sodnije.)

Zržne cene v Ljubljani

	Cena	
	od	do
	K	h
1 kg govejega mesa I. vrste . . .	1 80	2 —
1 " " " II. " . . .	1 60	1 80
1 " " " III. " . . .	1 20	1 70
1 " telečjega mesa . . .	1 60	1 80
1 " prašičjega mesa (svežega) . . .	1 60	1 80
1 " " " (prekajenega) . . .	1 90	2 —
1 " koštrunovega mesa . . .	1 50	1 60
1 " jagnjetovega mesa . . .	1 60	1 80
1 " kozličevega mesa . . .	1 80	2 —
1 kg masla . . .	2 50	2 60
1 " masla surovega . . .	2 40	2 50
1 " masti prašičje . . .	2 16	2 20
1 " slanine (špeha) sveže . . .	1 72	2 —
1 " slanine prekajene . . .	1 80	2 —
1 " sala . . .	1 90	2 —
1 " surov. margarinkega masla . . .	—	0 —
1 " kuhan. margarinkega masla . . .	1 90	2 —
1 jajce . . .	—	09
1 l mleka . . .	—	20
1 " " posnetega . . .	—	8 —
1 " smetane sladke . . .	—	—
1 " " kisle . . .	1 —	1 10
1 kg medu . . .	1 40	1 60
1 " čajnega surovega masla . . .	3 27	3 60
1 piščanec . . .	1 20	1 60
1 golob . . .	—	46
1 raca . . .	2 40	2 80
1 gos . . .	6 50	7 —
1 kapun . . .	—	—
1 puran . . .	7 50	8 50
100 kg pšenične moke št 0 . . .	36 60	—
100 " " " " 1 . . .	36 20	—
100 " " " " 2 . . .	35 80	—
100 " " " " 3 . . .	35 —	—
100 " " " " 4 . . .	34 40	—
100 " " " " 5 . . .	33 60	—
100 " " " " 6 . . .	32 60	—
100 " " " " 7 . . .	30 —	—
100 " " " " 8 . . .	20 —	—
100 " koruzne moke . . .	25 —	—
100 " ajdove moke . . . I. . .	47 —	—
100 " ajdove moke . . . II. . .	45 —	—
100 " ržene moke . . .	32 —	—
1 l fižola . . .	—	28 — 36
1 " graha . . .	—	32 — 38
1 " leče . . .	—	32 — 36
1 " kaše . . .	—	22 — 24
1 " ričeta . . .	—	20 — 22
100 kg pšenice . . .	24 —	—
100 " rži . . .	21 —	—
100 " ječmena . . .	18 50	—
100 " ovsá . . .	21 —	—
100 " ajde . . .	22 —	—
100 " prosa belega . . .	18 50	—
100 " " navadnega . . .	—	—
100 " koruze, nove . . .	19 —	—
100 " krompirja . . .	9 —	9 50
Lesni trg		
Cena trdemu lesu 9:50 do 10 K.		
Cena mehkeemu les 8 do 8:50 K.		
Trg za seno slamo, in staljo.		
Na trgu je bilo		
voz sena . . .	6 —	6 —
" slame . . .	5 50	6 50
" stelje . . .	2 10	2 20
" detelja . . .	7 00	7 50